

Áhugaverd bók um ein vísan original

Í bókini um Ólav úti í Stovuni av Eiði, hevur Johannes Andreas Næs sera áhugavert lýst partar úr lívinum hjá einum av teimum mongu føroyingunum, sum hóast hann bygdi - og ikki breyt - garð, avgjørt eigur at liva í søgum

EDVARD JOENSEN

Ein maður, sum við guðstrúgv og sínum dugnaskapi sum arbeiðsmaður og sjómaður vann sær virðing millum dygdarfólk úti í heimi.

Soleiðis lýsir høvundurin Ole Hansen, vanliga nevndur Ólavur úti í Stovuni, av Eiði, sum í seinnu helvt av seinastu øld steig út um garðarnar og vann sær stóra virðing úti í heimi.

Sum sungið verður um hesi fólkini, so liva tey ei í søgum, sum teir, ið brutu garð.

Tey, sum við stríði og strevi fyrri dagliga breyðinum bygdu upp garðarnar, ið seinni komu at standa sum verja okkara, ið eftir komu.

Tey, sum við síni mentan góvu okkum tað, okkum í dag úti í heimi dæmar so væl at reypa av sum okkara sermerki.

Men livdu tey bara sítt stilla lív, uttan at larma og gera um seg, so var eingin, sum legði merki til teirra, tíansheldur mintist tey, tá tey vóru farin.

»Vit eru mangan so sein at takka teimum mongu, sum undan fóru, og sum skapaðu virði og bóru tey eftir førirum til okkara - ein av teimum mongu er Ólavur úti í Stovuni,« sigur Johannes Andreas Næs í bókini.

Hin lítillættni

Tað eru teir, og her eru tað oftast menn, sum gera um seg, ið vit minnst og virða sum tjóðskaparhetjur, framstandandi vinnulívs- ella mentamenn. Ofta menn, sum høvdu ytru umstøðurnar við og ikki ímóti.

Men hin vanligi føroyingurin, sum vaks upp í tí smáa og sjálvur mátti stríða seg til tað, hann nú einaferð kundi, verður gloymdur.

Og tað hóast hansara verk í roynd og veru mangan eru nógv størri enn tey, hin navnframi nakrantíð hevur lagt frá hondini. Tað velst sjálvandi um eygað sum sær, og hvat mett verður at hava virði.

Johannes Andreas Næs hevur í bókini um Ólav úti í Stovuni savnað nakað av tí skaldskapi, sum liggur eftir mannin. Skrív og yrkingar, sálmar, sum ikki eru kendir millum manna. Men sum kortini í fleiri førum hava verið givnir út á prenti.

Sagt verður soleiðis í

Ole Hansen, Ólavur úti í Stovuni á Eiði, fekk bara tvey ára skúlagongd. Frá tí, hann var níggju ára gamal, til hann var ellivu. Tað, sum hann hevur skrivað á føroyskum, hevur hann lært seg sjálvan og skrivað tað, júst sum málið varð tosað á Eiði.

bókini um sálmar: »Eftirtíðin fer neyvan at taka fram sálmar ella sangir hansara sum skaldsligt ella málsligt virði hjá undan-gongumonnunum í skaldskapi. Men kortini er ógvuliga áhugavert at lesa sálmar hansara á tíðir dagliga talumáli í heimbygini Eiði, væl vitandi, at hesin evnaríki maðurin er sjálvlærður og ongantíð hevur lært at skriva føroyskt.«

Men er skaldskapurin ikki tann stóri, so er maðurin so mikið størri. Hann

kennir sjálvur sítt pláss, og tað er ikki so lítið.

Satt at siga er hansara egna meting nakað, sum fleiri teirra, sum í dag fáast við útgávu, kundu lært bæði eitt og annað av. Tí tað eru fleiri enn ein, sum áttu at hugsa seg fleiri ferðir um, áðrenn nógv av tí, sum í dag verður givið út, yvirhøvur varð prenta.

Í sínum lítillættni setti maðurin ikki egið navn á bókina, hann legði eftir seg. Tað hevði líkasum einki at siga, um hann varð navn-

framar her. Tað vóru onnur virði, sum taldu.

»Mít navn ej her stár tegnet pá, det intet har at sige. Gud, lad mit navn optegnet stå i Himmeriges rige.«

Tað var tann tíðin

Ólavur úti í Stovuni vaks upp á Eiði, meðan bygðin hevði sína gulltíð, um so kann sigast.

Tað mesta, vit kenna til Eiði um hesa tíðina, var,

umframt, at nógvur útróður var, at har búði Látrabóndin. Tað ánd, Ólavur var føddur, í 1834, sigur ein fólkataljing, at Poul Joensen, bóndin á Látrinum, var 57 ára gamal.

Og júst hann er ein teirra, sum søgan fer at minnst, tí hann av sínum jarðiska veldi var nakað fram um onnur fólk. Hjá honum gisti prestur og, ikki at gloyma, krúnprinsurin.

Hann varð valdur at umboða føroyingar á ferð í Hetlandi, haðani teir komu

aftur millum annað við línu at loysa snørið av sum fiski-reiðskap.

Í aðrar mátar livdi hann soleiðis, sum nú einaferð bar til. Og so kom hann í søguna.

Smádrongurin Ólavur vaks og varð maður. Og tónini á Eiði hava tókst honum ov trong, tí hann stundaði út í heimin.

Í 1862, tá Ólavur var 28 ára gamal, gjørdi hann álvara av at royna seg úti í heimi.

Hann fór fyrst til Danmarkar við skipi, sum ein bygðarmaður, Jóan Magnus Poulsen úr Garði, átti. Heldur ikki hesum manninum hevur søgan gjørt nevnið burtur úr, hóast tað ikki hevur verið heilt vanligt, at føroyingar tá fóru egið skip.

Missiónin

Týðuligt er, at Johannes Andreas Næs í bók síni, dregur kristnitúrnna hjá Ólavi fram.

Bókin, sum ber undirheitid »ein Guðs maður,« snýr seg mest sum bert um ta síðuna av lívi hansara, og restina av manninum siggja vit at kalla einki til.

Ivaleytt er, at eisini okkurt annað hevði verið at trivið í, um ætlanin var at lýsa samlaðu lívssøguna hjá persóninum.

Men at hann var maður út yvir tað vanliga, er eingir ivi um. Vit vildu í dag sagt at hann var ein ordiligur originalur. Og her merkir originalur als einki negativt. Og býttur hevur maðurin ikki verið.

At hann hevur verið álitismaður, lýsir bókini ser væl í frásøgnini um norski skipara og reiðara hansara sum hann hevði lívslang vinalag við. Og, sum sag verður í bókini, halda eftir kommar báðu megin framvegis sambandið við líka.

Missiónsmaður var hann Ólavur. Tað vísa yrkingar hansara týðuliga. Og ikki ei langt frá hansara áskoðanum, til tað, vit, sum eina ølc seinni gingu í sunnudags-skúla hjá missiónsmonnunum í bygðini, lærdu.

Hann hevur at fólk, sum heldur enn at halda jólini til æru fyrri føðing Kristusar, brúka tey til »at fornøya ta syndugu natúr.«

Verðin larmar við drekkadansi og spæli, tekur hann til.

Men sjálvur metti hann seg hava síni viðurskifti í lagi, tá hann skuldi hiðani.